

Byla C-252/22

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2022 m. balandžio 8 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Curtea de Apel Târgu Mureș (Rumunija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. vasario 16 d.

Apeliantė:

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD

Kitos apeliacinio proceso šalys:

Consiliul Județean Suceava

Președintele Consiliului Județean Suceava

Agenția pentru Protecția mediului Bacău

Consiliul Local al Comunei Pojorâta

Istojusis į bylą šalis:

QP

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliantės *Societatea civilă Profesională de avocați AB & CD* (Advokatų AB & CD profesinė bendrija) ir kitos apeliacinio proceso šalies *Consiliul Județean Suceava* (Sučavos apygardos taryba, Rumunija) pateikti apeliaciniai skundai dėl *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas, Rumunija) priimto sprendimo civilinėje byloje, iškeltoje ir kitiems atsakovams; byloje ieškovė prašė panaikinti tam tikrus administracinius aktus, kuriais buvo grindžiama sąvartyno statyba, ir nugriauti šį sąvartyną.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remiantis SESV 267 straipsniu, prašoma išaiškinti ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, Chartijos 47 straipsnį ir Orhuso konvencijos (toliau – Konvencija) 9 straipsnio 3, 4 ir 5 dalis.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar [Chartijos] 47 straipsnio [pirma pastraipa], siejama su [ESS] 19 straipsnio [1 dalies antra pastraipa], ir 1998 m. birželio 25 d. Orhuse (Danija) pasirašytos ir 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB Europos bendrijos vardu patvirtintos Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais 2 straipsnio 4 punktas, siejamas su 9 straipsnio 3 dalimi, turi būti aiškinami taip, kad sąvoka „visuomenė“ apima tokį juridinį asmenį, kaip antai advokatų profesinę bendriją, kuris remiasi ne paties juridinio asmens teisių ar interesų pažeidimu, o fizinių asmenų – advokatų, kurie yra šios bendrijos nariai – teisių ir interesų pažeidimu, [ir] ar toks subjektas gali būti prilyginamas fizinių asmenų, veikiančių per asociaciją ar organizaciją, grupei, kaip tai suprantama pagal Konvencijos 2 straipsnio 4 dalį?

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar, atsižvelgiant tiek į Konvencijos 9 straipsnio 3 dalies tikslus, tiek į pagal Sąjungos teisę suteiktos teisės į veiksmingos teisminės gynybos tikslą, Konvencijos 9 straipsnio 3 dalis ir [Chartijos] 47 straipsnio [pirma ir antra pastraipos], siejamos su [ESS] 19 straipsnio [1 dalies antra pastraipa], turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią tokios advokatų profesinės bendrijos teisė kreiptis į teismą siejama su jos pačios intereso įrodymu arba aplinkybe, kad pareiškiant ieškinį siekiama apsaugoti teisinę padėtį, tiesiogiai susijusią su pačiu tikslu, kuriam buvo įsteigta tokios formos organizacija, šiuo atveju – advokatų profesinė bendrija?

3. Jeigu atsakymas į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų teigiamas, ar Konvencijos 9 straipsnio 3, 4 ir 5 dalys ir [Chartijos] 47 straipsnio [pirma ir antra pastraipos], siejamos su [ESS] 19 straipsnio [1 dalies antra pastraipa], turi būti aiškinamos taip, kad išsireiškimas, jog atitinkamos ir veiksmingos teisių gynimo priemonės, įskaitant teismo sprendimo priėmimą, turi būti „ne per daug brangios“, reiškia, jog reikalingos taisyklės ir (arba) kriterijai, pagal kuriuos būtų ribojamos pralaimėjusios proceso šalies patiriamos bylinėjimosi išlaidos, t. y. nacionalinis teismas turi užtikrinti, kad būtų laikomasi reikalavimo, jog išlaidos nebūtų pernelyg didelės, atsižvelgiant tiek į asmens, siekiančio apginti savo teises, interesus, tiek į bendrą aplinkos apsaugos interesą?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

ESS 4 straipsnio 3 dalis ir 19 straipsnio 1 dalis; SESV 216 straipsnio 1 ir 2 dalys.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio pirma ir antra pastraipos ir 51 straipsnis.

2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimo 2005/370/EB dėl Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais sudarymo Europos bendrijos vardu (Orhuso konvencijos) 5–8 konstatuojamosios dalys, 1 straipsnis, 2 straipsnio 4 ir 5 dalys, 3 straipsnio 4–6 dalys ir 9 straipsnio 1–4 dalys.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Pakartotinai paskelbtos *Rumunijos Konstitucijos* 52 straipsnio 1 dalis, pagal kurią bet kuris asmuo, manantis, kad valdžios institucija pažeidė jo teisę ar teisėtą interesą dėl administracinio akto arba dėl to, kad jo prašymas nebuvo išnagrinėtas per įstatyme nustatytą terminą, turi teisę į jo nurodytos teisės ar teisėto intereso pripažinimą, akto panaikinimą ir žalos atlyginimą.

Pakartotinai paskelbto *Codul civil* (Civilinis kodeksas) 37 straipsnis (civilinis veiksnumas), 187 straipsnis (juridinio asmens sudėtis), 188 straipsnis (juridinio asmens statusas), 189 straipsnis (juridinių asmenų kategorijos), 190 straipsnis (privatinės teisės reglamentuojamas juridinis asmuo), 192 straipsnis (taikytina teisinė tvarka) ir 193 straipsnis (juridinio asmens statuso padariniai).

Codul de procedură civilă (Civilinio proceso kodeksas)

– 36 straipsnis (*locus standi*):

„*Locus standi* atsiranda dėl to, kad bylos šalys ir teismo nagrinėjamo ginčijamo teisinio santykio subjektai yra tie patys asmenys. Esminis klausimas – ar egzistuoja reikalaujamos teisės ir pareigos.“

– 56 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys (procesinis veiksnumas):

„1. Teisę kreiptis į teismą turi asmenys, kurie naudojami pilietinėmis teisėmis.

2. Tačiau asociacijos, bendrovės ar kiti juridinio asmens statuso neturintys subjektai gali kreiptis į teismą, jei yra įsteigti pagal įstatymą.

3. Procesinio veiksnumo trūkumu grindžiamą prieštaravimą galima pareikšti bet kurioje proceso stadijoje. Procesiniai veiksmai, kuriuos atliko procesinio veiksnumo neturintis asmuo, yra niekiniai“.

– 451 straipsnis (Bylinėjimosi išlaidų suma)

– 452 straipsnis (Bylinėjimosi išlaidų įrodymas)

– 453 straipsnis (Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas)

- 483 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys (Ieškinio dalykas ir tikslas. Jurisdikciją turintis teismas)
- 488 straipsnio 1 dalies 5 ir 8 punktai (Panaikinimo pagrindai)
- 491 straipsnis (priešpriešinis skundas ir priešpriešinis skundas prieš asmenį, kuris nėra ieškovas pagrindinėje byloje (rumunų k. „recursul provocat“), siejamas su 472 straipsniu (priešpriešinis apeliacinis skundas)
- 634 straipsnio 1 dalies 5 punktas ir 2 dalis (galutiniai sprendimai)

Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (Administracinės teisenos įstatymas Nr. 554/2004)

- 1 straipsnio 1 ir 2 dalys:

„1. Kiekvienas asmuo, kuris mano, kad administraciniu aktu ar dėl to, jog neišnagrinėjo prašymo per įstatyme nustatytą terminą, valdžios institucija pažeidė vieną iš jo teisių ar teisėtų interesų, gali kreiptis į kompetentingą administracinę teisumą, kad aktas būtų panaikintas, pripažinta teisė ar teisėtas interesas, kuriuo remiamasi, ir atlyginta patirta žala. Teisėtas interesas gali būti tiek privatus, tiek viešas.

2. Į administracinę teisumą gali kreiptis bet kuris asmuo, kurio teisės ar teisėti interesai nukentėjo dėl individualaus administracinio akto, skirto kitam teisės subjektui“.

- 2 straipsnio 1 dalies p, r ir s punktai:

„1. Šio įstatymo tikslais toliau nurodytos sąvokos ir terminai turi tokias reikšmes:

p) teisėtas privatus interesas – galimybė reikalauti tam tikro elgesio, atsižvelgiant į būsimos ir numatomos, nuspėjamos subjekcinės teisės įgyvendinimą;

r) teisėtas viešasis interesas – interesas, susijęs su teisine sistema ir konstitucine demokratija, piliečių pagrindinių teisių, laisvių ir pareigų užtikrinimu, bendruomenės poreikių tenkinimu, viešosios valdžios institucijų įgaliojimų vykdymu;

s) suinteresuotos visuomeninės organizacijos – nevyriausybinės įstaigos, profesinės sąjungos, asociacijos, fondai ir kt., kurių tikslas – apsaugoti skirtingų kategorijų piliečių teises arba prireikus – sklandų viešojo administravimo įstaigų darbą.“

- 8 straipsnio 11 dalis

„11. Fiziniai asmenys ir privatinės teisės reglamentuojami juridiniai asmenys gali pareikšti ieškinius dėl teisėto viešojo intereso apsaugos tik subsidiariai, jeigu teisėto viešojo intereso pažeidimas yra logiškai susijęs su subjektinės teisės ar teisėto privataus intereso pažeidimu.“

Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (Įstatymas Nr. 51/1995 dėl advokato profesinės veiklos organizavimo ir vykdymo), paskelbtas pakartotinai

– 5 straipsnio 5 dalis:

„Profesinę bendriją sudaro du ar daugiau nuolatinių advokatų. Profesinėje bendrijoje savo profesinę veiklą taip pat gali vykdyti bendradarbiaujantys advokatai ar pagal darbo sutartis dirbantys advokatai. Profesinė bendrija ir joje praktiką vykdantys advokatai negali teikti teisinės pagalbos priešingų interesų turintiems asmenims.“

Uniunea Națională a Barourilor din România (Nacionalinė Rumunijos advokatų asociacija) priimtas *Statutul profesiei de avocat din 3 decembrie 2011* (2011 m. gruodžio 3 d. Advokatų profesinės veiklos statutas) (*Monitorul Oficial al României*, Nr. 898; 2011 m. gruodžio 3 d.; toliau – statutas).

– 196 straipsnio 3 dalis:

„3. Kilus ginčams dėl profesinės veiklos vykdymo, profesinė bendrija gali kreiptis į teismą kaip ieškovė arba atsakovė, net jeigu neturi juridinio asmens statuso“.

Ordonanța de urgență a Guvernului [OUG] Nr. 195/2005 privind protecția mediului (Vyriausybės nepaprastasis potvarkis Nr. 195/2005 dėl aplinkos apsaugos)

– 2 straipsnio 56 dalis:

„Šio nepaprastojo potvarkio tikslais vartojamos tokios terminų apibrėžtys:

56. Visuomenė – tai vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kaip tai suprantama pagal nacionalinės teisės aktus ar praktiką, jų asociacijos, organizacijos ar grupės“.

– 3 straipsnio h punktas:

„Strateginiai principai ir elementai, kuriais grindžiamas šis nepaprastasis potvarkis, yra:

h) visuomenės informavimas ir dalyvavimas priimant sprendimus bei teisė kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais.“

– 5 straipsnio d punktas:

„Valstybė pripažįsta kiekvieno asmens teisę į „saugią ir ekologiškai subalansuotą aplinką“ ir šiuo tikslu užtikrina:

d) teisę tiesiogiai arba per aplinkos apsaugos organizacijas kreiptis į administracines ir (arba) teismines institucijas aplinkos apsaugos klausimais, nepriklausomai nuo to, ar buvo padaryta žala“.

– 20 straipsnio 1, 5 ir 6 dalys:

„1. Kompetentinga aplinkos apsaugos institucija ir kitos centrinės ir vietos valdžios institucijos prireikus užtikrina visuomenės informavimą ir dalyvavimą priimant sprendimus, susijusius su konkrečia veikla, ir teisę kreiptis į teismą pagal [Orhuso konvencijos], ratifikuotos Įstatymu Nr. 86/2000, nuostatas.

5. Visuomenė turi teisę kreiptis į teismą pagal galiojančius teisės aktus.

6. Aplinkos apsaugą skatinančios nevyriausybinės organizacijos turi teisę pareikšti ieškinį aplinkos apsaugos srityje ir gali teisėtai pareikšti ieškinį su aplinkosauga susijusiose bylose.“

Legea nr. 86/10 mai 2000 privind ratificarea Convenției accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998 (2000 m. gegužės 10 d. Įstatymas Nr. 86, kuriuo ratifikuojama 1998 m. birželio 25 d. Orhuse pasirašyta Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais).

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Apeliantė pirmosios instancijos teisme *Tribunalul Cluj* pareiškė ieškinį *Consiliul Local al Comunei Pojorâta* (Požoritės savivaldybės taryba, Sučavos apygarda, Rumunija), *Consiliul Județean Suceava* (Sučavos apygardos taryba), *Președintele Consiliului Județean Suceava* (Sučavos apygardos tarybos pirmininkas) ir *Agenția pentru Protecția Mediului Bacău* (Bakeu aplinkos apsaugos agentūra, Rumunija), kurie visi yra viešosios teisės reglamentuojami juridiniai asmenys, prašydama: i) panaikinti 2009 m. rugsėjo 16 d. *Consiliul Local Pojorâta* sprendimą, kuriuo patvirtintas Požoritės sąvartyno (toliau – sąvartynas) žemės naudojimo planas, ii) iš dalies panaikinti 2012 m. spalio 3 d. statybos leidimą Nr. 39, kurį *Președintele Consiliului Județean Suceava* išdavė tik sąvartyno statybos darbams vykdyti ir kurio gavėjas yra *Consiliului Județean Suceava*, ir iii) nugriauti pagal 2012 m. spalio 3 d. statybos leidimą Nr. 39 pastatytą sąvartyną.
- 2 Apeliantė, advokatų profesinė bendrija, teigia, kad subjektyvios priežastys, kuriomis grindžiamos administracinės ir teisinės pareigos, lėmė „stiprų poveikį“, kurį sąvartynas padarė trims šią bendriją sudarantiems advokatams, t. y. „stiprus pasibaisėjimo, nuostabos, pykčio ir pasipiktinimo jausmas, kurį pajutome

matydam, kaip šis projektas įgyvendinamas“, o dėl ginčijamų administracinių aktų neteisėtumo profesinė bendrija pateikė įvairių faktinių ir teisinių argumentų.

- 3 Kitos apeliacinio proceso šalys iš esmės tvirtina, kad atliekų tvarkymas yra viena pagrindinių aplinkos apsaugos problemų Rumunijoje ir kad Sučavos apygardoje susiklostė katastrofiška atliekų šalinimo sąvartynuose padėtis. Be to, sąvartynas buvo pastatytas laikantis visų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktuose, įskaitant Direktyvą 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, numatytų techninių reikalavimų.
- 4 Nagrinėjant prašymą priimti prejudicinį sprendimą, labai svarbūs kitų apeliacinio proceso šalių pateikti prieštaravimai, t. y. i) prieštaravimas dėl apeliančios procesinio veiksnio nebuvimo ir ii) prieštaravimas dėl apeliančios *locus standi* neturėjimo ir suinteresuotumo pareikšti ieškinį trūkumo.
- 5 Grįsdamos pirmąjį prieštaravimą kitos apeliacinio proceso šalys tvirtino, kad pagal Vyriausybės nepaprastojo potvarkio Nr. 195/2005 5 straipsnio d punktą su teise į saugią aplinką susijusius ieškinius gali pareikšti tiek fiziniai asmenys, tiek nevyriausybinės organizacijos, įsteigtos aplinkosaugos tikslais. Tačiau apeliančė, advokatų profesinė bendrija, neturi juridinio asmens statuso ir nebuvo įsteigta aplinkosaugos tikslais. Nors pagal Civilinio proceso kodeksą bendrovėms ar kitiems juridinio asmens statuso neturintiems subjektams leidžiama kreiptis į teismą, remiantis Statuto 196 straipsnio 3 dalimi tai leidžiama tik tuo atveju, kai ginčai kyla dėl profesinės veiklos vykdymo, o nagrinėjamu atveju taip nėra.
- 6 Grįsdamos antrąjį prieštaravimą kitos apeliacinio proceso šalys nurodė, kad apeliančė nesirėmė nei subjektyvia teise, nei teisėtu privačiu interesu, kuriems administraciniai aktai, kuriuos ji prašo panaikinti, būtų padarę poveikį.
- 7 Nagrinėdamas pateiktus prieštaravimus *Tribunalul Cluj* atmetė prieštaravimą, susijusį su apeliančios procesinio veiksnio stoka. Šis teismas nusprendė, kad, pirma, kadangi *Legea Nr. 51/1995* 5 straipsniu apeliančė buvo pripažinta profesionaliu subjektu ir jai buvo leista savo vardu rengti tam tikrus teisės aktus bei disponuoti savo turtu, skirtu advokato veiklai vykdyti, tai suteikia jai veiksnumą ir specialius įgaliojimus veikti atsižvelgiant į tikslą, kuriam ji buvo įsteigta. Ji taip pat atitinka *Codul civil* 187 ir 188 straipsniuose numatytas sąlygas, kad galėtų būti laikoma turinčia juridinio asmens statusą – yra nepriklausoma įstaiga, turinti nuosavą turtą ir įsteigta konkrečiam teisėtam bei nematerialiam tikslui, atitinkančiam bendrąjį interesą, pasiekti.
- 8 Tačiau *Tribunalul Cluj* pritarė antrajam prieštaravimui ir, išnagrinėjęs sąvokas „nukentėjusioji šalis“ ir „visuomenės interesas“, nusprendė, kad viešuoju interesu ieškinyje galima remtis tik papildomai, jeigu teisėto viešojo intereso pažeidimas logiškai kyla iš subjektyvės teisės arba teisėto privataus intereso pažeidimo. Nors nacionalinės teisės aktuose numatyta teisė kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, šiomis aplinkybėmis reikėtų atskirti aplinkos apsaugos srityje veikiančias nevyriausybinės organizacijas nuo kitų asmenų.

- 9 Atsižvelgdamas į tai, kad Sąjungos teisė aplinkosaugos srityje nesukuria bendros teisės į saugią ir nepažeistą aplinką visiems asmenims, ir į Konvencijoje pateiktą sąvokos „suinteresuota visuomenė“ apibrėžtį, *Tribunalul Cluj* pažymi, kad nei pagal Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 dalį, nei pagal Sąjungos antrinę teisę visuomenės nariams nesuteikiama besąlygiškos teisės kreiptis į teismą, nes pagal šias nuostatas susitariančiosioms šalims ir Sąjungos valstybėms narėms leidžiama nustatyti tam tikras sąlygas, todėl paneigiama bendra visiems asmenims taikytina teisė kreiptis į teismą aplinkosaugos klausimais.
- 10 Vis dėlto apeliantė, kuri ieškinį pareiškė nurodydama objektyvų ginčą – kitaip sakant, ieškinį suformulavo kaip skirtą viešajam interesui ginti – neįrodė teisės ar teisėto intereso pažeidimo, taigi neturi *locus standi*.
- 11 Tiek apeliantė, tiek *Consiliul Județean Suceava* apskundė šį sprendimą *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas, Rumunija).
- 12 Savo apeliaciniame skunde apeliantė teigė, kad sprendimas dėl prieštaravimo, susijusio su *locus standi* neturėjimu ir suinteresuotumo nebuvimu, buvo priimtas pažeidžiant arba klaidingai taikant materialinės teisės normas. Pirma, šis ginčas nėra įprastas administracinis ginčas: jis susijęs su aplinkos apsaugos sritimi, kuriai taikomos specialios teisės normos, pagal kurias teisę kreiptis į teismą turi kiekvienas asmuo ir ji gali būti pateisinama viešuoju interesu, nesant būtinybės remtis teisėtu privačiu interesu. Antra, tvirtindama, kad pareiškė ieškinį kaip Konvencijos 9 straipsnio 3 dalyje apibrėžtos visuomenės dalis, apeliantė teigia, jog pirmosios instancijos teismas savo sprendimą atmesti ieškinį klaidingai grindė Konvencijos 9 straipsnio 2 dalimi.
- 13 *Consiliul Județean Suceava* apeliaciniame skunde ginčijo prieštaravimo, susijusio su procesinio veiksnio stoka, atmetimą, motyvuodama tuo, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė procesines taisykles, kurių nesilaikymas lemia šio sprendimo negaliojimą. Jos teigimu, apeliantės procesinis veiksnumas yra specializuotas, o teisę į saugią aplinką ir sveikatos apsaugą turi tik fiziniai asmenys.
- 14 *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas) atmetė *Consiliul Județean Suceava* pateiktą apeliacinį skundą, patenkino apeliantės apeliacinį skundą, panaikino skundžiamą sprendimą ir grąžino bylą nagrinėti *Tribunalul Cluj*.
- 15 Apeliaciniame procese *Consiliul Județean Suceava* pateikė *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas, Rumunija) prašymą perduoti bylą kitam teismui; šis prašymas buvo patenkintas. Byla buvo perduota prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Curtea de Apel Târgu Mureș* (Tirgu Murešo apeliacinis teismas, Rumunija). *Curtea de Apel Cluj* sprendimas buvo panaikintas *ipso iure* patenkinant prašymą dėl bylos perdavimo, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atnaujino procesą, kad priimtų sprendimą dėl abiejų apeliacinių skundų esmės.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 16 Tiek apeliantė, tiek *Consiliul Județean Suceava* paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad iš Administracinės teisenos įstatyme įtvirtintos bendrosios taisyklės matyti, jog nacionalinės teisės aktų leidėjas pasirinko subjektyvaus ginčo reglamentavimą, t. y. kad „nukentėjusysis“ remiasi asmeniniu interesu, kurį teisės aktų leidėjas nurodo esant „teisėtą privatų interesą“.
- 18 Nacionaliniuose teisės aktuose aplinkosaugos srityje, kuriais į nacionalinę teisę perkelta Konvencija, numatyta galimybė kreiptis į teismą, kaip bet kurio asmens pagrindinės teisės į saugią ir ekologiškai subalansuotą aplinką išraiška.
- 19 Šioje srityje, pirma, nacionalinės teisės aktų leidėjas numato objektyvaus ginčo, kuriuo galima remtis kaip teisės kreiptis į teismą išraiška, galimybę, tačiau į asmenų, kurie iš esmės ir tiesiogiai gali remtis teisėtu viešuoju interesu, kategoriją patenka tik nevyriausybinės organizacijos, kurios skatina aplinkos apsaugą ir dėl to neprivalo įrodyti teisėto privataus intereso.
- 20 Antra, kiekvienas asmuo turi teisę tiesiogiai arba per aplinkos apsaugos organizacijas kreiptis į aplinkos apsaugos srities administracines ir (arba) teismines institucijas, nepriklausomai nuo to, ar buvo padaryta žala. Tokiu atveju visuomenei, išskyrus nevyriausybinės organizacijas, skatinančias aplinkos apsaugą, teisė kreiptis į teismą suteikiama pagal galiojančius teisės aktus. Šiuo požiūriu *Legea contenciosului administrativ* (Administracinės teisenos įstatymas), į kurį daroma nuoroda Vyriausybės nepaprastojo potvarkio Nr. 195/2005 20 straipsnio 5 dalyje, suponuoja, kad visų pirma pateisinamas teisėtas privatus interesas, taigi ir subjektyvus ginčas, ir tik patvirtinęs teisėtą privatų interesą juo besiremiantis asmuo, išskyrus aplinkos apsaugą skatinančias organizacijas, gali papildomai remtis teisėtu viešuoju interesu.
- 21 Remiantis pirmosios instancijos teismo argumentu, apeliantė iš esmės negali remtis teisėtu viešuoju interesu, jeigu nesiremia teisėtu privačiu interesu. Konkrečiai kalbant, ji nepatenka į Konvencijos 9 straipsnio 2 dalyje apibrėžtą „suinteresuotos visuomenės“ kategoriją.
- 22 Kadangi *Tribunalul Cluj*, priimdamas teisės kreiptis į teismą ir suinteresuotumo nebuvimu grindžiamą prieštaravimą, savo argumentus grindė Konvencijos 9 straipsnio 2 dalies nuostatomis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena skirtumą, kurį Teisingumo Teismas pažymėjo savo jurisprudencijoje, būtent 2021 m. sausio 14 d. Sprendimo *Stichting Varkens in Nood ir kt.* (C-826/18, EU:C:2021:7) 44–49 punktuose, tarp atitinkamai

- Konvencijos 9 straipsnio 2 dalyje ir 9 straipsnio 3 dalyje numatytų kreipimosi į teismą procedūrų.
- 23 *Curtea de Apel Târgu Mureș* taip pat pažymi, kad *Tribunalul Cluj* ir teisme, kuriame buvo apskūstas jo sprendimas, *Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD* teigė, jog ieškinį pareiškė tiek savo, tiek trijų ją sudarančių advokatų vardu.
  - 24 Šiomis aplinkybėmis reikia pateikti pirmąjį klausimą, susijusį su Konvencijos 2 straipsnio 4 ir 5 punktuose apibrėžtomis sąvokomis „visuomenė“ ir „suinteresuota visuomenė“.
  - 25 Jeigu Teisingumo Teismas pateiktą teigiamą atsakymą į vieną iš pirmojo klausimo aspektų (pirmasis – ar apeliantė gali būti pripažinta „visuomenė“, kaip tai suprantama pagal Konvencijos 2 straipsnio 4 punktą ir 9 straipsnio 3 dalį, antrasis – ar apeliantė galėtų remtis ją sudarančių advokatų, kaip fizinių asmenų, teisėmis ir interesais), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas užduoda antrąjį klausimą – ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią galimybė kreiptis į teismą advokatų profesinei bendrijai suteikiama tik patikrinus, ar egzistuoja jos pačios interesas, arba nustačius aplinkybę, jog ieškinio pareiškimu siekiama apsaugoti teisinę padėtį, tiesiogiai susijusią su konkrečiu tikslu, dėl kurio ši bendrija buvo įsteigta.
  - 26 Trečiasis prejudicinis klausimas susijęs su bylinėjimosi išlaidomis, patiriamomis vykdant procesą aplinkosaugos srityje.
  - 27 Visose proceso stadijose apeliantė nurodė, kad nacionalinės teisės aktai neužtikrina pagrįsto nuspėjamumo dėl pareigos padengti bylinėjimosi išlaidas ir visas proceso išlaidas tikrumo. Ji teigia, kad norėjo pasinaudoti teise kreiptis į teismą pagal Konvencijos 9 straipsnio 3 dalį, neturėdama galimybės sužinoti didžiausio bylinėjimosi išlaidų dydžio, kurį būtų galima priteisti, ar jį numatyti.
  - 28 *Consiliul Județean Suceava* šioje byloje paskirtiems advokatams tariamai iš viso sumokėjo apie 276 000 Rumunijos lėjų (apie 50 000 EUR).
  - 29 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, pirma, kad Civilinio proceso kodekso 451–453 straipsniuose išsamiai nurodyta, kas sudaro bylinėjimosi išlaidas (valstybei mokėtinos teismo išlaidos, advokatų ir konsultantų honorarai, liudininkams mokėtinos sumos ir t. t.), bylos šalis, iš kurios gali būti priteistos bylinėjimosi išlaidos (pralaimėjusi šalis, laimėjusios šalies prašymu), taip pat tam tikri kriterijai, kuriais teismas gali remtis, siekdamas pagrįstai sumažinti advokatų honorarus (tais atvejais, kai honorarai, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, yra akivaizdžiai neproporcingi bylos vertei ar sudėtingumui arba advokato atliktam darbui).
  - 30 Antra, Konvencijos 9 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad vykdant šio straipsnio 1–3 dalyse nurodytas procedūras, turi būti užtikrintos atitinkamos ir veiksmingos

teisinės gynybos priemonės, kurios turi būti „teisingos, bešališkos, pasiūlytos laiku ir *ne per daug brangios*“.

- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar minėtose nacionalinės teisės nuostatose nustatyti pakankami kriterijai, kad būtų galima įvertinti dideles ginčų dėl aplinkos apsaugos teisės normų nesilaikymo išlaidas, kurios gali atgrasyti privatinės teisės reglamentuojamą subjektą nuo ieškinio šioje srityje pareiškimo, ir ar tokiomis aplinkybėmis reikėtų atsižvelgti į specialias taisykles bei kriterijus.
- 32 Be to, primindamas Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su Direktyvos 2011/92/ES 11 straipsnio 4 dalimi (2018 m. kovo 15 d. Sprendimo *North East Pylon Pressure Campaign ir Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, 44 punktą ir rezoliucinės dalies 2 punktą), *Curtea de Apel Târgu Mureș* taip pat mano, kad būtina nustatyti, ar ši jurisprudencija taikytina Konvencijos 9 straipsnio 4 daliai.
- 33 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo priimti sprendimą pagal Procedūros reglamento 105 straipsnį, savo prašymą motyvuodamas tuo, kad byla nacionaliniuose teismuose nagrinėjama nuo 2018 m. spalio 3 d.

DARBINIS VERTINIMAS